

میلہ اکھیاں دا

میلہ اکھیاں دا

انعام یافتہ (پنجاب رائٹرز گلڈ)

انور مسعود

دوست پبلی کیشنز

اسلام آباد۔ لاہور۔ کراچی

ضابطہ

ISBN: 969-496-260-9

کتاب : میلہ اکھیاں دا
شاعر : انور مسعود
پہلا ایڈیشن : ۱۹۷۴ء
سترھواں ایڈیشن : ۲۰۱۱ء
اسکیچز : اسلم کمال
سرورق : خالد رشید
مطبع : ورڈ میٹ، اسلام آباد
قیمت : 200.00 روپے

دوست پبلی کیشنز پلاٹ 110، سٹریٹ 15، I-9/2 ، پوسٹ بکس نمبر 2958، اسلام آباد
فون: 051-4102784-5 E-mail: dostpub@nayatel.net.pk

اپنی اہلیہ

صِدّیقَہ انور

دے ناں

ترتیب

پہلی گل

میرے نزدیک عوامی لب ولہجہ ای فصاحت دا اصل معیار اے۔ ایسے گلّے میں اینھاں نظماں وِچ مکالمیاں دی بنیاد بول چال دی زبان تے رکھّی اے۔

پنجابی میری مادری زبان اے۔ ایس لئی میرے اُتّے سب توں زیادہ احسان میری والدہ محترمہ دا اے جِنّھاں مینوں ایہہ بولی بولنی سکھائی تے اَج تیکر مَیں اپنیاں غلطیاں دی اِصلاح اوہناں کولوں لینداں ــــ ایہہ پرائمری سکول میرے لئی پنجابی زبان دا کالج دی ثابت ہویا تے یونیورسٹی وی۔

مَیں ایہہ نظماں کدی نہ لکھ سکدا جے مینوں اپنے اُستاد محترم پروفیسر فضل حسین تے پیر فضل حسین فضل دا تھاپڑا نہ ہوندا۔ اینھاں دوہاں فضل حسیناں نے مینوں پنجابی وِچ شعر کہن دا چسکا پایا نئیں تے اَج میں صرف اُردو دا شاعر ہوندا۔

میں اپنے محترم بزرگ مولانا عبداللطیف افضل دا وی بڑا شکرگزار آں کہ اوہناں میرے شعر کہن دے شوق دی قدر کیتی تے میری بڑی

ہمّت ودھائی ۔

دوستاں وچوں میں ایوّب محسن، خاقان خاور، ڈاکٹر افضل اعزاز، سرور مجاز، رشید نوشاہی، شاہد اختر، ارشاد صدیقی، پروفیسر اسلم انصاری، ڈاکٹر آفتاب اصغر، پروفیسر خورشید رضوی، پروفیسر عبدالرحمٰن عبد، پروفیسر محمدّ اکرم تے پروفیسر منظور حسین ہوراں دا خاص طور تے ممنون آں جنھّاں کولوں مینوں پنجابی وچ شعر لکھدیاں رہن دی شہ ملدی رہئی ۔

میرے دوست حفیظ تائب ہوراں ایس مجموعے دی ترتیب دے سلسلے وچ میری بڑی مدد فرمائی اے ۔ میں اوہناں دا بڑا احسان مند آں ۔

انور مسعود

نوٹ

ایس کتاب دے چند ابتدائی ایڈیشن 'پیر فضل دی یاد وِچ' تک شائع ہوندے رہے ۔ بعد وِچ جیہڑیاں نظماں دا اضافہ کیتا گیا سی اوہ نویں مجموعے "ھُن کیہ کریئے" وِچ شامل کر دِتیاں گئیاں نیں ۔ بارھواں ایڈیشن پہلی ضخامت نال ای شائع ہو رہیا اے ۔

انور مسعود

جان پچھان

(مرحوم پیر فضل حسین فضل گجراتی ہوراں مئی ۱۹۷۰ء وِچ میرے بارے اینہاں خیالات دا اظہار کیتا سی - اینہاں شعراں نوں تبرّک سمجھ کے ایس مجموعے وچ شامل کیتا جا رہیا اے۔)

کھولن واسطے اکھ معاشرے دی سوہنے لکھدائے شعر اشعار انور
رنگ طنز مزاح دا چاڑھ کے تے جاندائے چوبھ مِٹھّے مِٹھّے خار انور

پڑھے شعر تے ایس نوں ہر طرفوں داداں قہقیاں دے نال ملدیاں نیں
طُرفہ محفلاں دے وِچ پہنچ کے تے دیندائے زعفران دے چھٹّے مار انور

پا کے لسّی تے چاء دی چھنج کدھرے کِدھرے چُنگاں دا ماچھن دے نال جھگڑا
سسّ نال لڑوا کے نُونہہ کدھرے سُندائے بہہ کے کول کھڑکار انور

نارکلی تے مجھّو دا چھیڑ قِصّہ اُنگل دُکھدیاں رگاں تے دھری جاندائے
نقشے بے راہروی دے کِھچ کے تے بھردائے چُوہنڈیاں نغز گفتار انور

اِکو وار لالے وانگ ٹہک پَیندا ئے جیہڑا وانگ نرگس نموّ جہان ہووے
اپنے زور ظرافت دے نال دیندا ئے ڈُبّے دل غمگیناں دے تار انور

صاف صاف سادے سادے شعر لکھے جیہڑے عاماں دی سمجھ وچ آجاون
سُننے والیاں نوں سبکسار رکھے پاندا نئیں دماغاں تے بھار انور

اُڈ اُڈ کے صید مضمون آپوں ایہدی پئے فتراک دے وچ ڈِگّن
جدوں دشت خیال وچ سٹدا اے اپنی طبع دا شوخ رہوار انور

ایہہ کجھ پڑھن لئی جدوں کھلو جاندا ئے فیر لوک نئیں ایس نوں بہن دیندے
پیر وچ مشاعرے دے پاندیاں ای جاندا ئے سمجھ مشاعرے دی تار انور

ہے بس الحاصل ایہدے شعر پڑھ کے مینوں فضل حاصل اپنی بات ہو گئی
بات بات دِچوّں کرے بات پیدا ریختہ گو انور ریختہ کار انور

پنجابی دا نظیؔر اکبر آبادی

انور مسعود دیاں پنجابی نظماں، پہلوں سُن کے تے ہُن پڑھ کے مینوں اُردو دا لوک شاعر نظیؔر اکبر آبادی یاد آؤندا اے۔ اوہو لوک روزمرّہ، اوہو لوک محاورہ اوہو لوک مسئلے تے اوہو لوک موضوع۔

سُنیا اے کہ نظیؔر بڑا عالم آدمی سی تے بچّیاں نوں پڑھاندا سی پر اپنی شاعری لئی اُس نے بظاہر اپنے علم کولوں صرف گل کہن دا سلیقہ حاصل کیتا۔ اُس نے گل ایسی تے ایس طرحاں کہی جِس نوں عام لوکی وی سمجھ لین۔ صرف سمجھ ای نہ لین بلکہ اِس توں لطف وی اُٹھان تے اس نوں اپنیاں سوچاں دا اک حِصّہ وی بنا لین۔

انور مسعود وی عالم آدمی اے۔ اوہ وی بچّیاں نوں پڑھاندا اے تے اُس نے وی علم کولوں گل کہن دا سلیقہ حاصل کیتا اے۔ اُس نوں وی اچھی طرحاں پتہ اے کہ اس دی شاعری دے مخاطب کون لوکی نیں۔ ایسے لئی اُس دیاں نظماں دی زبان تے غور کرو تاں اِنج جاپدا اے جیویں اس نے تاں مدرسے

داکدی مُونہہ وی نئیں ویکھیا ہووے گا۔ اُس نے تاں اپنی پوری حیاتی کساناں دے نال پنڈاں وچ گزاری ہووے گی تے شہراں وچوں اک بھولے بھالے مسافر وانگوں گزردا ہویا اگے نکل گیا ہووے گا۔ پر ایس دا ایہہ مطلب نہیں کہ نظیر تے انور نے اپنے علم نوں اک پاسے رکھ کے شاعری کیتی —— نئیں —— اصل گل ایہہ ہے کہ اوہ فن وچ اپنے علم دے ڈھول نہیں وجاندے بلکہ اس توں بڑے بُھّے گُھّے کم لیندے نیں۔ دونویں بڑے جلیندے جاگدے شاعر نیں۔ نظیر دیاں نظماں اُس دے زمانے دے معاشرے دے آئینے نیں تے انور مسعود دیاں نظماں ویہویں صدی دے دُوجے ادّھ دے پاکستانی معاشرے دیاں تصویراں نیں۔ نظیر اکبر آبادی تے انور مسعود وچ جے کوئی فرق اے تاں اوہ (زباناں توں علاوہ) دوہاں دے زمانیاں دا فرق اے، ورنہ دونویں جاپدے تے ہسدے کھیڈدے نیں، پر اوہناں نے ٹھٹھے مخول دے نال نال طنز دے بڑیاں تیز نوکاں والے نیزے وی چُکے ہوئے نیں تے آپی ہسدیاں ہویاں، تے پڑھن سنن والیاں نوں ہساندیاں ہویاں، اوہ معاشرے تے طنز دا اس زور دا وار کر دے نیں کہ پڑھن سُنن والیاں دیاں رُوحاں کنب جاندیاں نیں۔ یاد رکھن والی گل ایہہ وے جے طنز دا ایناں کیٹیلا وار علم باہجھوں ممکن اِی نئیں۔ ہسان والے تے تہانوں بہت مل جان گے پر ہساندیاں ہساندیاں اکھّر وکڈھ لین والے ٹانویں ٹانویں ای ہون گے۔ اوہناں ٹانویاں ٹانویاں فنکاراں وچ اُردو دے نظیر اکبر آبادی تے

پنجابی دے انور مسعود دا مقام بڑا اُچا اے تے ایہہ اُچائی اوہناں نوں جچدی وی اے ۔

انور مسعود دے ذکر وچ نظیر دی مثال نوں میں جان بُجھ کے ایہہ کہن لئی لمّا کیتا اے پئی جے نظیر توں پچھوں، اَج تیکر اُردو نے کوئی نظیر نئیں پیدا کیتا تاں پنجابی نے کر لیتا اے ۔ ایہنیاں ڈوہنگیاں گلاں کرن والے انور مسعود نے عام بول چال دی پنجابی نوں اپنے سلیقے نال ورتیا اے کہ اوہ پُرانی گل جھوٹھی معلوم ہوندی اے کہ شعر تے فن دی زبان عام بول چال دی زبان نالوں اُچی تے وکھری ہوندی اے ——— فیر انور مسعود نوں قدرت ولّوں ڈوہنگیاں سوچاں تے بڑیاں نازک حسّاں دے نال ای مشاہدے دی وی اینی وڈی قوت ملی اے کہ اپنے موضوع دا کوئی چھوٹے توں چھوٹا پہلو وی اُس دیاں تیز تے بھرپور نظراں توں بچ نئیں سکدا ۔ اوہ اپنے موضوع نوں پُوری طرحاں ورندا اے تے اوہنوں کھنگال کے رکھ دیندا اے ۔ اُس دیاں نظماں پڑھو تاں اِنج معلوم ہوندا اے کہ ایس نوں بعد اس موضوع تے کجھ ہور کہن دیاں ساریاں گنجائشاں ختم ہو گئیاں نیں ۔ گنجائشاں تاں خیر کدی وی ختم نئیں ہوندیاں پر ایہہ شاعر دا معجزہ اے کہ اِک واری تاں اوہ اپنے فن دے کمال نال اوہناں نوں ناممکن بنا دیندا اے ۔

میں پنجابی وچ اینیاں مکمّل تے موثر تے سوہنیاں تے گُجھیاں سٹّاں مارن والیاں نظماں گھٹ ای ویکھیاں نیں ۔ میں سمجھدا ہاں کہ انور مسعود دی صورت وچ

پنجابی زبان نوں اِک ایسا محسن ملیا اے جیہڑا اس زبان نوں اپنیاں نظماں دا آب حیات پِلا رہیا اے ۔

احمد ندیم قاسمی

عوامی شاعر

اِدھر کچھ مدّت سے پنجابی ادب بالخصوص پنجابی شاعری میں ایک ایسا انقلاب برپا ہے جس کے اثرات بڑے دُور رس ہوں گے۔ یہ انقلاب اپنے جلو میں نئی تحقیقی فکر، سوچنے کا نیا ڈھنگ اور غور و فکر کرنے کا نیا انداز لے کر آیا ہے۔ اس انقلاب کے ساتھ زندگی اور کائنات کے بارے میں نیا اندازِ نظر، نیا طرزِ احساس اور نیا زاویۂ نگاہ در آیا ہے۔ یہ انقلاب اپنی نوعیّت کے اعتبار سے اس نوع کی تبدیلی کا متقاضی نہیں ہے جس کا واضح مفہوم یہ ہو کہ نئے زمانے کا شاعر اپنی کلاسیکی روایات سے کُلیتہً منقطع ہو کر ایسی راہیں تراشے جن کا پچھلے افکار سے دُور کا بھی واسطہ نہ ہو۔ ایسا نہیں ہے یہ انقلاب روایت شکن ضرور ہے مگر پنجابی زبان کے اُس سرمائے کو بدستور اپنے سینے سے لگائے ہُوئے ہے جس کے پیچھے سیّد وارث شاہؒ، میاں محمد بخشؒ شاہ حسینؒ، بُلّھے شاہؒ اور غلام رسولؒ کے دل دھڑک رہے ہیں۔ یہ انقلاب پچھلی روایات کا حکیمانہ جائزہ لیتا ہے اور اِن بزرگوں کے نفسِ گرم سے فیض پا کر زمانے کے نئے تقاضوں کو اپنے اندر سموئے دیتا ہے۔ اس خوش آیند

انقلاب کے علمبرداروں کی صف میں ایک بہت نمایاں نام نظر آ رہا ہے اور
یہ نام ہے انورؔ مسعود کا ـــ انور مسعود جو آج پنجابی شاعری کے اُفق پر ایک
ایسے روشن ستارے کی طرح چمک رہا ہے جس کی تابناکیوں سے اِرد گرد کی
فضائیں یکدم منوّر ہو جائیں! اُس کی شاعری میں وہ سب کچھ ہے جسے پنجابی
کی بہترین کلاسیکی روایات نے اپنے آغوش میں پالا ہے اور وہ بھی سب کچھ
ہے جسے نئے دور کا فکری تقاضا کہنا چاہیے۔

انورؔ مسعود کی شاعری بڑی جاندار، بڑی توانا اور بڑی خوبصورت
شاعری ہے۔ اپنے رنگ اور آہنگ کے لحاظ سے اُسے جدید شاعری کہتے
ہُوئے ذرّہ برابر تامّل نہیں ہوتا۔ لیکن جب اُس کے فکری مواد کا تجزیہ کیا جاتا
ہے تو معلوم ہوتا ہے کہ اُس نے بالعموم اُن انسانی جذبات کی عکّاسی کی ہے
جو ماضی قریب کے شعراء کے ذہنوں پر بھی پرتو افگن تھے۔ اُس کی بنیادی وجہ
یہ ہے کہ انور مسعود بنیادی طور پر عوامی شاعر ہے۔ اُن لوگوں کا شاعر ہے جو
قرن ہا قرن سے وقت کے پُل کے نیچے کارواں در کارواں چلے جا رہے ہیں
اُس نے تعلیمی میدان میں بہت ترقّی کی ہے۔ فارسی کا ایم۔ اے اُس نے
گولڈ میڈلسٹ کی امتیازی حیثیت سے پاس کیا اور کئی سال سے تدریسی فرائض
ادا کر رہا ہے۔ لیکن جب وہ شعر لکھتا ہے تو ہمارے اپنے عوام جوق در جوق
اُس کے سامنے آ جاتے ہیں اور پھر یوں لگتا ہے کہ وہ ہر ایک سے ہنس ہنس کر
باتیں کر رہا ہے۔ بڑی محبّت، بڑے پیار سے اُنھیں اپنی باتیں سناتا ہے اور

بڑے غور سے اُن کی باتیں بھی سنتا چلا جاتا ہے مگر اُس کی ذمہ داری اسی طریق کار تک محدود نہیں رہتی۔ اس کا اصل کمال یہ ہے کہ وہ اپنے عوام کے دلوں میں جھانکتا بھی جاتا ہے اور جو کچھ وہاں سے پاتا ہے اُسے انتہائی خلوص کے ساتھ اپنے دل میں محفوظ کرتا چلا جا رہا ہے۔ یہی عوام کے دلوں کی کیفیات اس کی شاعری کا سرچشمہ ہیں۔

اگر مجھ سے کہا جائے کہ انور مسعود کی شاعری کو سامنے رکھ کر اُسے کسی اور شاعر کے مماثل ٹھہراؤ تو میں فی الفور کہہ دوں گا کہ موجودہ دور کا یہ ہونہار شاعر اپنی ہمہ گیر مقبولیت کے اعتبار سے پنجابی کا نظیر اکبرآبادی ہے۔ انور مسعود نظیر اکبرآبادی ہی کی طرح عوامی زندگی کے چھوٹے چھوٹے سے مظاہرے میں حصّہ لیتا ہے ـــــ لیکن ایک فرق کے ساتھ ـــــ اور یہی وہ فرق ہے جو انور مسعود کو بیسویں صدی کے نصف ثانی کا شاعر بنا رہا ہے۔ نظیر نے عوامی زندگی میں گہری دلچسپی لی اور جو کچھ دیکھا اُسے شعروں میں پیش کر دیا۔ انور مسعود نے بھی عوامی زندگی میں بڑی دلچسپی کا اظہار کیا اور جو کچھ محسوس کیا اُسے تحریری صورت دے دی۔ انور مسعود جدید دور کا بالغ نظر اور حقیقت بیں شاعر ہے۔ عوام کے دلوں میں جذبات کی رنگا رنگ دنیا کو وہ بھی نظیر اکبرآبادی کی طرح دیکھتا ہے۔ مگر اس کی نظر اس دنیا تک محدود نہیں رہتی۔ اُس پس منظر میں بھی جاتی ہے جہاں سے اس دنیا کو اخذِ رنگ کا موقعہ ملتا ہے۔ جہاں عوامی سوچ بچار اور امیال و عواطف کے محرّکات برسرِ پیکار ہیں۔ وہ اس سرچشمۂ رنگ و بو اور اُن محرّکات کو

بطورِ خاص سامنے رکھتا ہے یہی وجہ ہے کہ اُس کی شاعری میں عام باتوں کے
عقب میں ایک لطیف طنز کی ہلکی سی لہر بھی رواں دواں رہتی ہے۔ اُس کا فن کارانہ
کمال یہ ہے کہ اُس نے اِس طنز کو اپنے اُوپر حاوی ہونے نہیں دیا۔ اُسے اپنی فکر میں
سمیٹ لیا ہے۔ یا یوں کہیے کہ زہر پر شہد کی گہری تہہ لپیٹ دی ہے۔

اُس کی شاعری عام واقعات، حادثات، روزمرّہ کے معمولات کی شاعری ہے
اُس نے اُن کے ساتھ کوئی مابعد الطبیعاتی تصوّرات وابستہ نہیں کیے۔ صاف، واضح،
خوشنما شاعری کے ذریعے اُن پر اظہارِ خیال ہے اور اس طرح کیا ہے کہ

میں نے یہ جانا کہ گویا یہ بھی میرے دل میں ہے

اُس کی شاعری میں بلا کی سادگی ہے مگر اس کے ساتھ ساتھ ایسی پُرکاری
بھی ہے جو ایک بڑے شاعر ہی کے حصّے میں آسکتی ہے

الفاظ کے استعمال میں خوش سلیقگی اور بحروں کے انتخاب میں ترنّم اور نغمگی
ہے۔ شعر اس طرح دل میں اُترتے چلے جاتے ہیں جیسے فضا میں قوسِ قزح پھیل جاتی
ہے۔ مگر اس کی شاعری صرف قوسِ قزح نہیں ہے اس قوسِ قزح کے رنگ میں تلخیوں
کے دھبّے بھی ہیں اس لیے میں کہتا ہوں کہ انور مسعود زندگی کی مٹھاس، تلخی اور
زہرناکی کا شاعر ہے

میرزا ادیب
سیکریٹری مغربی پاکستان رائٹرز گلڈ۔ لاہور
۹ ستمبر ۱۹۶۹ء

نویکلی آواز

اجوکی پنجابی شاعری دی کھڑی گلزار وچ انور مسعود اک وکھری ٹاہنی تے بیٹھا بول بول رہیا اے۔ اوس دی آواز بالکل نویکلی اے۔ گُجھی رہے نہ ہیر ہزار وچوں۔ جو کجھ اوس نے آکھیا تے جِکن آکھیا اے کسے ہور نئیں آکھیا تے جے جتن وی کیتا اے تاں اوہ سواد پیدا نئیں کر سکیا۔

پنجاب دے پورے کھلار وچ جتھے جتھے اوس نوں بلایاں یا ملازمت دے سلسلے وچ جان دا اتفاق ہویا ئے لوکاں دا اوس نوں سنن دا تے مڑ مڑ کے سنن دا چا مٹھا نئیں ہویا کیوں جے اوس دیاں نظماں دا سواد پھکا پے جان والا اے تے نہ روپ۔

انور مسعود نے معاشرے دے ڈوب تے کوہج ایس بے تکلفی نال تے انج بھولے بھا اپنیاں نظماں راہیں دسے نیں جے نہ اوس دے اپنے منہ دا سواد کوڑا ہویا اے تے نہ سنن والیاں دے کن کالے ہوئے نیں۔

اوہ لوک وی جیہڑے اقتصادی لحاظ نال پیسے دے پتر ایس معاشرے نوں تھاپڑے
لائی آوندے نیں تے اوہ بھی اخلاقی لحاظ نال جنہاں دیاں اکھاں وچ شرم دا کجلا نئیں تے
جنہاں وچوں بتیاں دیاں تہذیبی قدراں دیا "تنگ پوشاکاں وچ پھاہتھیاں ہوئیاں جاناں"
تے وکھیاں ول پچھ پچھ کر کے کھل جان والے بیڑے لوا کے سمجھوتیاں دے راہ کڈھ لئے
ہوئے نیں اوس دے دسے ہوئے ناسوراں نوں ناسور سمجھن ول آون نہ آون اوس دیاں
گلاں دی مٹھی مٹھی چوبھ اگے سی نئیں کر دے۔

شریف کنجاہی

حضرت میاں محمد بخشؒ

(مصنّف مثنوی سیف الملوک) دی خدمت وِچ

میں بے قیمت ککھّاں وانگوں ہولا جیوں پرچھانواں
تُساں جیہا کوئی مرد قلندر جگ تے ٹانواں ٹانواں

مِلک تہاڈی مُلک سخن دا ساڈی باجھ گزاری
اِک اک شعر تہاڈے اُتّے سو سو اتھّر واری

کرم کرو تے دسّو حضرت مینوں وی اوہ پاسہ
رَج رَج درشن پائے جنھّوں اکھّ مری دا کاسہ

عشق دا النبوٗ بالے جیہڑی جیہی تجلّی ہووے
جھلّی جیہی طبیعت میری ہور وی جھلّی ہووے

ڈاہڈی بھکھ جے لگی ہووے منگنوں نہئیں کوئی سنگدا
مینوں درد محبّت بخشو میں نہئیں دارُو منگدا

اِنّج سوال کریساں جیونکر اڑیاں کرے ایاناں
اِس درگاہوں حضرت صاحب میں نہئیں خالی جاناں

—

امبڑی

امبڑی

ماسٹر: اَج بڑی دیر نال آیا ایں بشیر یا!
ایہہ تیرا پنڈ اے تے نال اِی سکول اے
جائیں گا توں میرے کولوں ہڈیاں بھنا کے
آیا ایں توں اَج دو نویں ٹلیاں گھسا کے

بشیرا: منشی جی میری اک گل پہلاں سُن لو
اکرمے نے نھیر جیہا نھیر اَج پایا جے
مائی نوں ایہہ مار دائے تے بڑا ڈاہڈا مار دائے
اَج ایس بھیڑ کے نے حد پئی مکائی اے
اوہنوں مار مار کے مدھانی بھن سٹّی سو

بندے کٹھّے ہوُے نیں تے اوتھوں بھج وگیا ئے

چُک کے کتاباں تے سکول ول نسیّا ئے

مائی ایہدی منشی جی گھرساڈے آئی سی

مُونہہ اُتّے نیل سن سُجّا ہویا ہتھ سی

اَکھّاں وچ اَتھرو تے بُلّاں وچ رَت سی

کہّن لگی سوہنیا، وے پُتّر بشیریا

میرا اک کم وی توں کریں اَج ہیریا

روٹی میرے اکرمے دی لئی جاندا سے

اَج فیر ٹُر گیا ای میرے نال رُس کے

گھیو وچ گُنھّ کے پراؤنٹھے اوس پکّے نیں

ریجھ نال رِنھیاں سُو آنڈیاں دا حلوہ

پونے وِچ بنھّ کے تے میرے ہتھ دِتّی سُو

ایہو گلّ آکھدی سی مُڑ مُڑ منشی جی

چھیتی نال جائیں بیبا، دیریاں نہ لائیں بیبا

اوہدیاں تے لُوسدیاں ہوون گیاں آندراں

بھکھّا بھانا اَج اوہ سکولے ٹُرگیا اے

روٹی اوہنے دِتّی اے میں بھجّا لگا آیا جے

اکرمے نے کھیر جیہا کھیر اَج پایا جے

اَج کیہہ پکائیے

چوھدری : اَج کیہہ پکائیے دس تیرا کیہہ خیال اے

رحماں : میں کیہہ خیال دسّاں میری کیہہ مجال اے

چوھدری : رحمیاں چل اَج فیر چسکے اِی لا لئیے
لبّھ جان چنگیاں تے بھِنڈیاں پکا لئیے

رحماں : واہ وا تُساں بُجھیاں نیں دلاں دِیاں چوریاں
میرا وی ایہہ دل سی پکائیے اَج توریاں
لُونوّاں والی بھِنڈی ہووے پوڑا پوڑا ملّی ہووے
ی تے کجُو رہووے سوہنی ہووے کُولی ہووے

وچ ہون بکرے دی پُٹھ دیاں بوٹیاں
نال ہون چھنڈیاں تندوری دیاں روٹیاں
مکھنے دا پیڑا ہووے لسّی دا پیالہ ہووے
بھنڈیاں دے نخرے تے گرم مسالہ ہووے
بھنڈیاں بنانا وی تے کوئی کوئی جاندائے
رِنّھناں پکاناں وی تے کوئی کوئی جاندائے
اُٹّھاں فیر چوہدری جی بھڑاں میں تیاریاں
بھنڈیاں بناواں اَج رَج کے کراریاں

چوھدری: رحمیاں ھزار ہون مزیدار بھنڈیاں
ہوندیاں نیں کجھ ذرا لیس دار بھنڈیاں

رحماں
دفع کرو چوہدری جی سبزیاں دی تھوڑ اے
سانوں ایہہ لسوڑیاں پکان دی کیہہ لوڑ اے

بندہ کاہنوں بھنڈیاں دی لیس دی ہوا کڈ لئے
ایہدے نالوں پوُلی دی سبزی بھانویں جاپر لئے

چوھدری : فیر کیہہ خیال اے تیرا جھڑی نہ منا لئیے
جے توں آکھیں رحمیاں کریلے نہ پکا لئیے

رحماں : ریس اے کوئی چوہدری جی آپ دے خیال دی
جمّی اے کوئی سبزی کریلیاں دے نال دی
ڈھڈ وچ رانج جویں لو لگ پئی اے
تُساں گل کیتی اے تے رال وگ پئی اے
سچ پُچھّو چوہدری جی ایہو میری رائے اے
مینوں وی چوکنا کریلیاں دا چاء اے
چوہدری جی ہووے جے کریلا چنگا پلیا
وچ ہووے قیمہ اُتّے دھاگا ہووے ولیا
گنڈھیاں ٹماٹراں دے نال ہووے تُنّیاں
فیر ہووے گھر دے گھیو وچ بُھنیاں

فیر کوئی چوہدری جی اوس دا سواد اے
پَر وِی پکایا سی تُساں نوں وی تے یاد اے

چوھدری : ہور بیبا ایہدی مینوں ہر گل بھاؤندی اے
رحمیاں کریلے وچ کوڑ ذرا ہوندی اے

رحماں : دفع کرو زہر تے چِر بیتا مینوں لگدا ئے
زہر تے دھریک دا بھرا مینوں لگدا ئے
پِلے پِلے دنداں ٹھلّے جیبھ پئی سُکدی
کھا مریئیے تے تریہہ نیئیں مُکدی
تُمّے دیاں گولیاں کریلیاں توں پھکّیاں
ایہناں نالوں چاہڑلو کونین دی ٹِکّیاں

چوھدری : رحمیاں فیر انج کر توں ای کوئی راہ دسّے
پُچھیں تے بتاؤ نوّاں داوی اپنا سواد اے

رحماں : ربّ تہاڈا بھلا کرے کِڈّی سوہنی گل اے
ایہو جیہے ذیقے والا ہور کیہڑا پھل اے
کالے کالے لِشکدے تے گول مول چاہڑ لو
چوہدری جی لَون تے وتاوُں چوَل چاہڑ لو

چوھدری : رحمیاں پکانے نوں تے جی بڑا کردا اے
بھَٹّیاں دی گرمی توں دِل ذرا ڈردا اے

رحماں : سچ اے جی چوہدری جی ڈھڈ کاہنوں بالنا
کھان والی چیز اے کوئی وینگناں دا سالنا
بھٹّیاں دے ڈکّ وِچ سٹنے ضرور نیں
کاہنوں پَے بھنجائیے، ساڈے ڈھڈ کوئی تندور نیں
دفع کرو بھَٹّیاں نوں بھٹّے کاہنوں ساڑئیے
جبشیاں نوں چوہدری جی گھر کاہنوں واڑئیے

کالیاں دے نال کاہنوں ماریئیے اُڈاریاں
ساڈیاں تے ہَین امریکہ نال یاریاں!

چوھدری : وَدّھ وَدّھ بولنا ایں ایویں بڑبولیا
سبزیاں توں جاتوُں سیاستاں نوں پھوُلیا
دُوجے دی وی سُن کُجھ دُوجے نوں وی کہن دے
حکومتاں دی گل توں حکومتاں تے رہن دے
چنگا فیر تُجھ بھلا میرا کیہہ خیال اے؟

رحماں : تُجھ لئی اے چوہدری جی چھولیاں دی دال اے!

بدّل

میں کیہہ دسّاں ساڈے سر تے
کنّے جھکّھڑ جھُلّے

کنج اساں پرچائیاں بھُکھّاں
کون ایہہ ورقے تھُلّے

ہانڈی دے وچ پتھّر پا کے
ہانڈی چاہڑی چُلھّے

سانوں مٹّی ملی، تہانوں
خوشبوواں دے حُلّے

ساڈی جھولی اتھرو ڈِگّے
پھُل تساں تے ڈُلّھے

اَساں ہنڈائے کِکّر پالے
تُساں رضائیاں جُلّے

خورے کدتک راج کریسن
لمّے سَلمّے گُلّے

انورؔ ایہہ کیہہ بدّل بنیا ئے
نہ وَسّے نہ کُھلّے

ہالیا

ترے ہتھّاں دے وچ ہالیا

مرے سوہنے دیس دی رَجّ

توُں نرِی گُناں دی گنڈھڑی

تینوں لکھّ ہزاراں پَجّ

تینوں کدی نہ آوَن تروٹکاں

تینوں اللہ دیوے رَجّ

رہے بھر دی تیری کاڑھنی

ترے کلّے بَجھّی مَجّھ

سدا رہن دھمالاں پاوندے

ترے دانے چھَڈدے بَجھّ

لسّی تے چاء

لسّی تے چاء

لسّی چاء نُوں آکھدی اے:

میں سوہنی میں گوری گوری تُوں کالی کلوٹّی
میں نیندر دا سُکھ سنہوڑا توں جگر اتے پٹّی
جس ویلے میں جائیں جائیں چھنّے اندر چھلکاں
کیہڑا اساں نبھے میریاں لشکاں کون سنبھالے ڈھلکاں
رنگ وی میرا مکھن ورگا روپ وی میرا سُچّا
دُدّھ ملائی ماں پیو میرے میرا اصلا اُچّا
جیہڑا مینوں پڑکن بیٹھے اُس دے واری جاواں
کھڑکے ڈھول مدھانی والا میں وچ جھنگڑے پاواں

بیں لوکاں دی صحت بناواں توُں پئی صحت وگاڑیں
میں پئی ٹھنڈ کلیجے پانواں توُں پئی سینے ساڑیں

چاء جواب دیندی اے:

پے گئی ایں نی مائی بگّو میرے مَغرَ دھگانے
میریاں سُرکیاں بھردے جیہڑے اوہو لوک سیانے
میرا حُسن پچھانن جیہڑے دل میں اُنھاں دے ٹھگّاں
میرا رنگ کلِکھّن اُتّے ہیلی ورگی لگّاں
پنڈے دی میں پیڑ گوانواں جڑوں تھکیویں بھوراں
ٹھریاں ہویاں جُثیّاں نوں میں مِٹھّیاں کراں ٹکوراں
نوں ایں کھنگ، زکام تے نزلہ کیہہ میں گِن گِن دسّاں
میرے نِگھّے گُھٹ اُتارن چڑھیاں ہویاں کسّاں
کجّی رہو توُں کجّے اندر تینوں کیہہ تکلیفاں
جے میں سوہنیاں میزاں اُتّے رکھّاں پئی تشریفاں

لسّی : اپنی ذات کُڑ تّن ہووے مصری نال نہ لڑئیے
نی کلموہیئیں، کوڑیئیے، تتئیے، بھیڑیئیے، نخرے سڑئیے
نہ کوئی سیرت نہ کوئی صورت مونہہ کوئی نہ متھّا
توں تے اِنجے جاپیں جیونکر جِنّ پہاڑوں لتھّا
مینوں پُچھ حقیقت اپنی بنی پھریں توں رانی
نشوں شوں کردا، ہوکے بھردا کوڑا انتّا پانی
بُھکھ تریہہ دی دشمن وَیرن کیہہ تیری بھلیائی
بندیاں دی توں چربی کھوریں نال کریں وڈیائی
تیرا چوپا ڈُھے کے جیہڑے کپڑے نوں ترکاوے
سالم گاچی صابن کُھر جائے داغ نہ اُس دا جاوے

چاء : میرے سِر توں بھانڈے بھنّے لے ہُن میری واری
تیریاں وی کر توتاں جانے وسدی دُنیا ساری

تینوں پینے لئی جے کوئی بھانڈے دے وچ پاوے
ٹھنڈا ہو جائے بھانڈا نالے مُشک نہ اُس دی جاوے
تینوں مُڈّھ قدیم توں وگیاں ربّ دیاں ایہہ ماراں
تیرے کولوں کھٹّیاں لوکاں کھٹّیاں جیہاں ڈکاراں
میرا گھُٹ بھرے تے اڑ بیٹھے جیہی اُڈاری مارے
اَگے لنگھ جائے سوچ دا پنچھی پِچھّے رہ جان تارے
مینوں پی کے شاعر کردے گلّاں سُچیاں کھریاں
میں تے خیال دی ڈوری اُتّے نِت نچاواں پریاں
میں کیہہ جاناں تیریاں بڑھکاں میں کیہہ سمجھاں تینوں
دُدّھ کرے انصاف تے ایہہ منظور اے بی بی مینوں

دُدّھ : ایتھے میں کیہہ بولاں کڑیو مسلہ اے ڈاہڈا اوکھا
گُنجل جیہڑا پایا جے نئیں کھُلنا ایہدا سوکھا
گھر دا جی اے ہُن تے چاہ وی ایہہ وی چنگی لگے
لسّی میری جمّی جائی پُتراں نالوں اگّے

دونویں میری پت تے عزّت کراں میں رکنج نکھیڑا
سہیڑ لیا جے جگّوں وکھرا ایہہ کیہہ تُساں بکھیڑا
رکنھوں اَج سیانی آکھاں کنھوں آکھاں جھلّی
دُوہاں پاسے رشتہ میرا مینوں رکچھ دو لّی
سکّی جیہی کتر بیئ ہوندی چنگے ہون جے ماپے
میرا ووٹا سے دوہاں وِ تّے نبڑ تو نُسی آپے

چاء : چا چا میریا نبڑ لاں گی اِیہدے نال میں کلّی
شکر خدا دا ایں نہ ہوئی اِیہدے ورگی جھلّی
شہراں وِچ نئیں ایہنوں کوئی کدھرے وی مونہہ لاندا
ہر کوئی میریاں صفتاں کر دا صدقے ہو ہو جاندا

لسّی : سانبھی رہو نی چینک بیگم ٹھپّی رکھ وڈیائیاں
میں کیہہ دسّاں گھر گھر جیہڑیاں تدُ چوائیاں لائیاں

گلاں کردی نھکدی نہئیں توں جیبھ نوں لائی تالا
کھنڈ وی کوڑی کیتی آ تے دُدّھ وی کیتوئی کالا
بُہتی بُڑ بُڑ نہ کر بی بی نہ کر ایڈا دَھکّا
تیرے جیہی کو چجّی کو ہجی میرے نال مُتکّا
میری چودھر چار چوفیرے تیری منّنا تھوڑی
میں دیساں دی صوبے رانی توں پر دیسن چھوری
دیس پرائے رانی خاں دی توں سالی بن بیٹھی
منگن آئی اَگ تے آپوں گھر والی بن بیٹھی
ربّ کرے نی اِکّو واری گُھٹ بھرے کوئی تیرا
تیرا وی انگریزاں وانگوں پٹّیا جائے ڈیرا

اخبار

اِکّو واری ساری دُنیا بُوہا آ کھڑکایا
سرگی ویلے لَے آیا اخبار فروش اخباراں
کون سُنے لفظاں دیاں چیکاں کون پڑھے ایہہ خبراں
ماواں دے کئی بال ایانے چک کھڑے خرکاراں

اوہناں دا کوئی پتہ نشانی دھرتی تے نئیں باقی
رہ گئیاں اخبار دے اُتّے ڈِنگ بِھڑنگیاں لیکاں
پانی دے نال پانی ہو گئے کل مسافر کِنّے
ایسی تھاں نوں بیڑی ڈُبّی کسے نہ سُنیاں چیکاں

مُڑ کجھ اَتھّے لبھّو لا گئی اَگ بارود دَاں والی
خبراں والی اک ایجنسی اَج وی ایہو دسّیا
کلیاں نالوں کومل جُثّے وِتھّ گئیاں بند وقاں
وَسدیاں رَسدیاں شہراں اُتّے بمباں دا مینہ وسّیا

توبہ توبہ بندیاں نے کیہہ بندیاں دے بھا کیتی
مارے گئے کجھ تگڑے رَل مِل مرگئے نیں کجھ رلّے
جیہڑے اکھّر پڑھدا جاواں اکھّیاں دے وچ رڑکن
جیہڑی سُرخی نظر پوے اوہ لہو وچ بھجّی دِسّے

ایڈے قہر سمے دیاں انوؔر جیہڑا خبراں ویکھے
آپے اپنیاں ہڈّیاں بالے آپے بہہ کے سیکے
میرے جیہا نہ مُورکھ کوئی پڑھیا لکھیا بندہ
دُکھّاں دی ہیں پنڈ خریدی پلیوں پیسے دے کے

———

انارکلی دیاں شاناں

پاکستان دے مشہور شہر لاہور دے مشہور بازار انارکلی وچ اک واری میں اک مجھ لنگھدی ویکھی۔ ایہہ اک بڑا ای نادر مشاہدہ سی۔ کتھے انارکلی تے کتھے مجھ۔ ایہہ نظم ایسے منظر کولوں متأثر ہو کے لکھی گئی۔

انارکلی دیاں شاناں

توں کیہہ جانے بھولیئے مجھے نارکلی دیاں شاناں
وَن سوَنّے گاہک نی ایتھے بھلیو بھلی دکاناں

ویکھ نی اَرڑیے کھبّے پاسے وال کسے دے کھُلّے
راہیاں دے پٹّے کھیہڑے بنیدے خوشبواں دے حُلّے
سجّے پاسے کھڑلی دے وِچ بنگالی رس سگُلّے
پنج کلیاں نے موجاں کردے لٹ لے اَڑیے بُلّھے

ویکھ کسے نہاں موہنہ نہ ماریں مُڑ مُڑ پیا سمجھاناں
توں کیہہ جانے بھولیئے مجھے نارکلی دیاں شاناں

ویکھ نی جیون جوگیئے ایتھے رنگ برنگ پٹولے
سیر کرن بندے نظریں آون پریاں دے گجھ ٹولے
چھڈ دے کھانے کھلاں وڑیویں ہوون نہ چھبیں چھولے
چھڈ دے پینے گُڑ دے شربت پی ہُن کوکے کولے

بوتل دے نال مُونہہ نہ لائیں مُونہہ وچ پالئیں کاناں
توں کیہہ جانے بھولیئے مجھّے نارکلی دیاں شاناں

اَلّھڑ شینہہ مٹیاراں والی چڑھنل کیہڑا اب جھلّے
مونڈھے نال پیا مونڈھا کھہندا ئے وجّن پٹے دھر گھلّے
اکھیاں وچ نئیں شرم دا کجلا مُونہواں تے نئیں پلّے
اُچّا اُچّا سارے ویکھن کوئی نہ ویکھے تھلّے

نیویں نظر کویں کوئی رکھے اُچیاں ہین دُکاناں
توں کیہہ جانے بھولیئے مجھّے نارکلی دیاں شاناں

چار چوفیرے ٹیڈی پھردے نویں بہار دے کیڑے
چاہڑے ہوئے اُچھاڑاں وانگوں پاٹن ہاکے لیڑے
وکھیاں اُتوں کُھل کُھل جاون ٹِچ ٹِچ کردے بیڑے
جیہڑا ویکھے جیبھ اپنی نوں دنداں ہیٹھ دبیڑے
ڈاہڈیاں تنگ پوشاکاں دے وِچ پھاہنھیاں ہوئیاں جاناں
توں کیہہ جانے بھولیئے مَجّھے نارکلی دیاں شاناں

جیہڑی تھاں نویں نظریں آون چار مسافر کٹّھے
اَجّن چیتی پَے جاندے نیں پیر ترے کیوں مٹّھے
ہل پَو ایتھوں بیوقوفے لوک کرن گے ٹھٹّھے
ایس دُکانے پان وکیندے توں سمجھے نیں پٹّھے
ڈِٹھّا ای ایہہ ساوے پتّر سوہیاں کرن زباناں
توں کیہہ جانے بھولیئے مَجّھے نارکلی دیاں شاناں

آوڑیاں ایں ڈنگرہ مالا توں اَج کیہڑے پاسے
پیسے دے نی پُتّر سارے ایس گلی دے واسے
مہانڑ ایتھے خالی آؤندے خالی کھڑدے کاسے
پلّے جیکر پیسے ہوون ڈُلھ ڈُلھ پیندے ہاسے

بُہتیاں مینوں آؤندیاں کوئی نئیں اِکّو گل مُکاناں
توں کیہہ جانے بھو لیئے مجھّے نارکلی دیاں نشاناں

دِینا

میں اِک شاعر دُکھاں بھریا دُکھاں دا شیدائی
اپنی لگے اپنی جا پے مینوں پیڑ پرائی

جدوں میں دینے وَلّوں ویکھاں میرا دل کُرلاوے
اَکّھے پھر خدا دے مینوں ایہو چنتا کھاوے

نقد کوئی نہ سودا لیندا اے نہ کوئی لوَے اُدھارا
میں سوچاں ایہہ ہٹّی والا کردا اے کویں گزارا

جس دے نیڑے گاہک نہ ڈھُکّے ہنج ہووے اوہ ہٹّی
جِنھتّے نہ کوئی وِکری ہووے کیہہ ہونی اے کھٹّی

ایہو کہن محلّے والے کدوں ایہہ مغروں لہندائے
ایہہ سُوکھے دا ماریا ہویا کھو نہہ کھو نہہ کردا رہندائے

ایسے پاروں وینے کولوں رُسّی خلقت ساری
مت کوئی سَودا ایندا لیندا لے آوے بیماری

ایہدی بیماری دا کوئی بھیت کویں نہ پاوے
ڈک ڈک رکھّے کھنگ وچارا کھنگ نہ ڈکّی جاوے

ایہہ اک تھکّا ٹُٹّا راہی ایہدی راہ وچ کنڈے
کیہڑا ایہدے بھار ونڈاوے کون ایہدے دُکھ ونڈے

اوکھے ویلے نکھّڑ جاندے سجّن یار نگینے
ایہہ اِک ایسی دُنیا جِتھّے گلّی گلّی وچ دِینے

جہلم دے پُل تے

پہلا : میرے وَطّوں سارے بھین بھائیاں نوں سلام ہووے

جاتکاں، بزرگاں تے مائیاں نوں سلام ہووے

لاری والا اجے کجھ دیر کھلووے گا

سیّاں والا باوا تُساں سُنیاں تے ہووے گا

بچّہ بچّہ اَج ایس باوے نوں سیہاندا اے

سُرمہ مَیں ویچناں ہاں جگ سارا جاندا ئے

کدھرے نہ اَج ایس سُرمے دا جوڑ اے

ست دِیہیاں بوٹیاں دا عرق تے نچوڑ اے

اِیہنے کئیاں چشمیاں دا پانی پیتا ہویا اے

سونف تے گلاب وچ کھرل کیتا ہویا اے

بھانویں کِڈی سُچّی ہووُے آئی ہووُے اَکھ ہووے

لالیاں تے چوبھال دی سنائی ہووُے اَکھ ہووے

دُھند ہووے، جالا ہووے، بھانویں ہون گُکرے

اکھاں وچّوں پانی وگّے نالے اکھّ رڑکے

چَن دا وی چاننا جے اکھیاں نئیں سہندیاں

اُٹھدیاں بہندیاں تراٹاں ہون پیندیاں

پیڑ مُک جاندی اے تے سوج لَیہہ جاندی اے

اِکّو ای سلائی نال ٹھنڈ پَے جاندی اے

وِیہیاں دی نہ دساں دی نہ پنجاں والی بات اے

لاری دے مسافراں نوں خاص ای رعات اے

کھٹ کے چلانے نئیں میں کارخانے مومنو

چار آنے، چار آنے، چار آنے مومنو

پائے جیہڑا سُرمہ اوہ ناز کر سکدا اے

لوڑ ہووے جس نوں آواز کر سکدا اے

ایویں میں قرآن دیاں قسماں نئیں چکدا
دِلوں جے مُکائیے نہ تے وہم نئیں جے مُکدا

ہور کیہہ اے چُپ نہاڈی بُھل نئیں جے سجنو
چار آنے شیشی دا وی مُل نئیں جے سجنو

چیز جیہی ویچناں ہاں بھلا ہو وے سب دا
اَکھ جیہا کیمرہ تے لکھ توں نئیں لبھدا

ڈیرے توں منگاؤگے تے نرخ مال وکھرا
ڈاک دا کرایہ تے محصول نال وکھرا

کیہڑی سیٹ والیاں بزرگاں نے بُلایا جے
ہنھ وچ پیسے رکھو آیا جے میں آیا جے

دُوجا: دوستو، بزرگو، نیانیو، سیانیو
دُدّھ نالوں پانی ذرا تُسی وی پچھانیو

میرے کول داڑو اے جی دنداں دی مشین دا
چکّی جے خراب ہووے مزا کیہہ اے پیہن دا

دنداں دیاں پیڑاں نوں میں جڑوں کِھچ سٹناں
پیچھی دی اڑیس نال ہنوں کِھچ سٹناں

دوستو، عزیزو مری گل ذرا تولناں
کلمے دی مار وَگّے جھوٹ جے میں بولناں

دندایوں کڈھنے تے پٹنے نہیں چاہی دے
ربّ جیہڑے موتی دتّے سٹنے نہیں چاہی دے

دنداں تے مسوڑھیاں دی کوئی وی بیماری ہووے
ٹھنڈا تتّا پینے دی وی ڈاہڈی بے لچاری ہووے

جیہڑے پاسے میری ایہہ دوائی کھیہہ جاندی اے
مَیل وانگوں دنداں نالوں پیڑ لیہہ جاندی اے

پیکٹاں دے وچ مَیں ایہہ بند کیتی ہوئی اے
وڈّے وڈّے ڈاکٹراں پسند کیتی ہوئی اے

حکیم کولوں منگو گے دوا او ہنے دینی اے
حیلہ تُساں کرنا ئیں شفا او ہنے دینی اے
روز متھّے لگنّاں ییں ڈاکو نئیں لٹیرا نئیں
دھیلی اک دوستو ایہہ گُل کوئی وڈھیرا نئیں
دنداں نالوں ہور یار دچیز کیہڑی چنگی اے
بسم اللہ پیکیاں دی جوڑی کتھّے منگی اے

ترجمہ: سال نواں چڑھیا ئے تے جنتری وی نویں اے
ایسے گلّے وِکدی وی اَج رواں روِیں اے
ایہدے وچ لکھیا اے جس ویلے لگنا ئے
چن نوُں گرہن کدوں کس ویلے لگنا ئے
لکھیاں نیں ایتھے ہَین جدوں جدوں چُھٹیّاں
سال وچ ہونیاں نیں کدوں کدوں چُھٹیّاں

روزیاں دے وچ گُھگّھو کیہڑے ویلے بولنائے

کِنّے وجے رکھنا ئے تے کِنّے وجے کھولنائے

ڈیوڑھا کِنّا لگدائے، سوایا کِنّا لگدا اے

لہور توں کراچی دا کرایہ کِنّا لگدا اے

مومنو قران دیاں کِنّیاں نیں سُورتاں

دیس دیاں نامی پہلواناں دیاں مُورتاں

ریل دے کرائے دا تے سفر دا حساب اے

رَمل تے نجوم جا دو جفر دا حساب اے

دُنیا دے وڈّے وڈّے مُلکاں دے حال نیں

پندراں بیماریاں دے نسخے وی نال نیں

جنتری دے وچ دسّو چیز کیہڑی گھٹ اے

جنتری ایہہ پُورا پنساریاں دا ہٹ اے

کھُل گیا اے پُل بھانویں ہِل پیاں لاریاں

چھڈ کے نہ جان گیاں ٹُبلے تے سواریاں

رِیتاں اُتّے بہوو تُسی ہَولی ہَولی سجنو!
پنجھی نویں پیسے تے پُرانی پَولی سجنو!
جنتری دا اگا ہک اِیتھے کوئی وی نئیں دسّدا
چوراں دا جو مُٹھّا ہووے کسے تے نئیں وِسدا
ہدیہ روپیہ سی نہ گُل دھیلی دوستو
چنگا فیر اللہ راکھا اللہ بیلی دوستو

ترنجھاں

دو نکیاں جیہیاں سیاں نی کل گھر گھر کھیڈن پیاں نی
اوہناں دیاں واجاں مینوں وی اوہناں ول کھچ لے گیاں نی
راہ جاندیا ویرا دسیں خاں گھر توہا سوہنا کس دا اے
دس کیہڑا اوہیڑا چنگا اے دس کیہڑا مندا دِس دا اے
کدی ویکھاں مٹی تھپی نوں کدی اوہناں شوقاں رُڑھیاں نوں
ہیں کٹھا ہویا وہماں دا جھٹ آکھن لگا کُڑیاں نوں
کیہہ دساں کیہڑا چنگا اے کیہہ دساں کیہڑا مندا اے
ایہہ مکدی گل مقدر تے ایہہ لیکھاں والا دھندا اے
اک وار برا اے وٹیے تے مُڑ جنساں دے مُل پیندے جے
نی کاہدا چاول چڑھیا جے کیوں ہاسے ڈلھ ڈلھ پیندے جے
کیوں جیلاں آپ بنائیاں جے تساں رل کے دوہاں بھیناں نے
ایہہ توبہ نہیں ایہہ باریاں نہیں مونہہ اڈے ہوئے نیں ڈینیاں نے

ایہناں اندراں دے وچ ہَوکے نیں، ایتھے ہنجوں نیں ایتھے ہائیں نیں

ایتھے کھوبے دُکھاں درداں دے سَدھراں دِیاں اَنت بلائیں نیں

جو ایس کھڈ وِنے رُجھدی اے اوہ ڈاہڈی جھلّی ہوندی اے

کُجھ ہور رچا کھیڈ ڈوا اڑیو نی ایہہ کھیڈ اوَلّی ہوندی اے

ایہہ میریاں گلّاں سُن سُن کے کُجھ اثر نہ ہویا بالاں نوں

کیہہ جانن اوہ تکلیفاں نوں کیہہ سمجھن بھلا جنجالاں نوں

مُڑ انور مُول نہ پوہندی اے اگ دُھپّاں دی ٹھنڈ چھانواں دی

جے دل وچ ہووے رَونق جیہی کُجھ سجرے سجرے چاواں دی

اک آکھن لگّی دوجی نوں کیہہ ایہنے قصّہ چھوہیا اے

چل ہور کسے توں پُچھیے نی ایہہ ویر سودائی ہویا اے

تندور

شریفاں دیاں روٹیاں اوہدی مرضی دیاں نئیں پکیاں لگدیاں - اوہ غصّے
نال ماچھن نوں آکھدی اے

شریفاں :

سُنیاں نئیں ساہی جھنڈ کے لائیں کنّاں اگّے جھپّے نی
ساری توں ونجائی ماسی اَہ کیہہ گو گے تھپّے نی
کجھ نئیں کہندا ماسی تائیں لالہ چُپ چپاتا اے
کچّے گچّل کھائے کبھڑا گھتّے کون مواتا ایہہ
قہر خدا دا جے کجھ کہیئے بندا ئے فیر اُلاہماں نی
پیشی دا ایں آٹا آندا ئے وچّے ای پے گئیاں شاماں نی

تنور

آٹے دا وی ناس کرایائے نال دہاڑی پٹّی اے
روز گھروں وی جِھڑکاں کھائیے سانوں کاہدی چھٹّی اے
ویکھ نی ماسی جیواں جیکر ایہو چالے تیرے نیں
اَساں نئیں ایتھے مُڑ کے آؤنا ہور تندور بتھیرے نیں

اِک کُڑی (شاداں) تے اوہدی ماں دیر دیاں بیٹھیاں
ہویاں نیں اوہناں دی اجے تیکر واری نئیں آئی شاداں
اُکّ کے آکھدی اے

شاداں:

ایتھے اَج نئیں واری آؤندی کون اُڈیکے پِشلاتا
بیبے چھڈ گیائے آٹا نے بے چل ٹورے تے ٹُوہیّے چا
ایہدے ہتھّوں روز ابا نے بُھکھّے بھانے سوندے نیں
اودوں اِی ایتھے سوتا پیندا ئے جدوں پرا ڈھنے آؤندے نیں
پچھّوں جیہڑیاں چنگاں آئیاں پہلوں پئی بھگتانی ایں
جیہڑا چنگی دھوتی چاہڑے روٹیاں اوہدیاں لانی ایں

چھوٹی سُٹ کے کاہلی ایں ہُن تتے تاء دیاں ساڈن نوں
ویکھ نی پونالوہ چھڈیااِی روندی کھونڈی مارن نوں

ماچھن شاداں ول اشارہ کرکے ادہدی

ماں نوں جواب دیندی آے

جبواں :

توں تے جدوں وی آویں ایتھے نال بھوچال لیاونی ایں
دوہنہ گلیاں دا آٹا لے کے ٹبر نال لیاونی ایں
حال دُہائی پا دیندی اے جیہڑی آن کھلوندی اے
گلی کسراں پوری آواں ہر کوئی کاہلی آوندی اے
رنگیاں رنگیاں کڑیاں مینوں کھوہ کھوہ کھاون لگیاں نیں
کل دیاں جمیاں میرے اُتے رعب جماون لگیاں نیں
میرا دھن کلیجہ اے اڑیو ہوندی نال جو میرے نی
اگے میرے اگ دے لنبوُ رولاچار چوفیرے نی

ماچھن دی گل مکدی نیئں تے خیراں خبراں سُنانیاں شروع کر دیندی اے :

خیراں :

میں سُنیا اے نی چوری ہو گیا اے زیور کُجھ سرداراں دا

پِشلی راتیں کھول کے لے گیا اے کھوتا کوئی گھمیاراں دا

گل نہ کریو کِدھرے اَڑیو جیبناں مینوں کہہ گئی اے

خصمے دے نال لڑ کے جیبرو پیکے آ کے بہہ گئی اے

لاڈاں دے وچ پلیاں دا کوئی سوہرے رہنا سوکھا اے

مینوں پہلاں ای دِسّدی سی پٹی ایہدا وسیبا اوکھا اے

بھیت میں ایتھے کاہنوں کھنّاں مُلّاں دی بدنیتی دے

رُڑھ پُڑھ جانے وچ سڑے نیں سارے پھوہڑ مسیتی دے

کریماں تے بی بی دوہاں دے پُتّر آپے وچ لڑدے ہوندے نیں ۔ بی بی دا پُتّر بڑا اَرلِفا اے اوہ کریماں دے پُتّر نوں ہر ویلے تنگ کردا رہندا اے ۔ کریماں بی بی نوں اُلاہماں دیندی اے :

کریماں :

توں وی بول نی مُونہوں بی بی جیبھ توں کاہنوں سیتی اے

سُنیاں اِی تیرے سُرجن ٹکّے نوّیں کمائی کیتی اے

پرسوں تیرے پیراں دے تے حبیب دا بستہ کھوہیا اے
اَڑیے تیرا لاڈو رانا پنج کے بھیڑا ہویا اے
راہ جاندے نوں ٹھّکر کر دائے مندے بول سناندا اے
ٹُٹے ہوئے چھتر وانگوں بُہتا ای ودھدا جاندا اے

بی بی آپوں وی اپنے پُتر کولوں تنگ اے اوہ کریماں نوں جواب دیندی اے

بی بی :

ایہدیاں بھیڑیاں وسیاں خورے کیہہ کیہہ رنگ دکھانے نیں
گکھّوں ہولا کر چھڈیا اے سانوں ایس نمانے نے
دُھوں دِتّا ئے نا ایس ایہنے ودھ کے جِنّاں بھوتاں توں
میں وی ڈاڈھی سَتی آں بھیناں ایس دیاں کرتُوتاں توں
گھتنکل باہجھوں رہ نئیں سکدا جنے کھنّے نال کھیہندا اے
اُڈ پڈ جانا، کھَٹیکی جوگا کدوں نچلّا بہندا اے
روز شکیتاں روز اُلاہمے شرم نہ ایہنوں آؤندی اے
ایس کپُتے دِتّے دی کوئی ہڈّی پسلی لاؤندی اے

خیراں :

چھڈو نی گل مُنڈیاں والی مُنڈیاں لڑدیاں رہناں اے
تُسی نہ ایتھے کرو لڑائی دو نہ گھڑیاں دا ایہناں اے
میں سُنیا ئے نی چن دے اُتّے روس دے اکٹ جاناں اے
بندے نالوں پہلاں اوتھے کُتّا اوس پُچاناں اے
انجے لگدائے دُنیا دے دن ہو گئے نیں ہُن پُورے نی
بندے رہن زمیں دے اُتّے چن تے جان کتُورے نی
گل نہ کریو کدھرے اُڈ یو گل وی ایہہ سرکاری اے
لے نی ماسی جیواں پیڑا ہُن تے میری واری اے

وَرہیاں دے پینڈے

سوچنا واں پِشلے زمانے دیاں گلّاں نوں
گھروں پَیر کڈھناں کوئی سوکھی جیہی گل سی ؟
راہواں وی گھنیریاں ہنیریاں تے سُنجیاں
شیر خورے کِنّیاں دا ڈِھڈّ پاڑ جاندے سن
سپ خورے کِنّیاں نوں ڈنگ مار جاندے سن
تھائیں تھائیں ٹھگ سَن، تھائیں تھائیں چور سن
ٹھنڈ وچ لاہ لَئے ڈاکوواں نے کپڑے
خورے کِنّے ٹُرے سَن خورے کِنّے اَپڑے
اساں اَج کیتیاں نے کِنّیاں ترقیاں
جن نوں پیئے مارنے آں اسی بھانویں جیھچّیاں

اَج وی مسافراں دی اوہو ای برات اے

ڈاکوواں نوں کالی رات چودھویں دی رات اے

روز پیئے سُننے آں ایہو جیہیاں خبراں

فیر کوئی بس کسے بس نال بِھڑ پیئی

فیر کوئی گَڈّی کسے کار نال کھیہہ پیئی

فیر کوئی لاری کسے کھڈّ وچ ڈھے پیئی

کل اجے ڈِٹھی اے میں سڑکے دے موڑ تے

نویں سے نکور اک ٹُٹّی ہوئی کار سی

جدھے وِچ سُتّا اک گھبرو جوان سی

حُسن تے جمال والی مُکّی ہوئی حد سی

بانکا جیہا مکھڑا سی اُچّا لمّا قد سی

خورے کِدھا پُت سی تے خورے کِدھا ویر سی

اجے اوہدی اُنگلی تے منگنی دی چھاپ سی

کِڈّی سوہنی دکھدی سی تے کِڈّا سوہنا رنگ سی

خورے کیہڑی تنّی دے سہاگ دی اُمنگ سی

لہو وچ بھِجّی سی جو سڑکے دے موڑ تے

اساں اَج کیتیاں نیں کِنیّاں ترقیّاں

ورھیاں دے پینڈے اَج پلاں وچ مُکدے

سوچیا واں اپنے زمانے دیاں گلاّں نوں

کھوں پیر کڈھنا کوئی سوکھی جیہی گلّ اے

چار شعر

سب نے اپنی ہنجو مالا کلّم کلّیاں جپنی اے
کندھاں بھانویں سانجھیاں ہوون پیڑ تے آپو اپنی اے

قدرت داوی بندیاں دے نال ماواں والا لیکھا اے
کُجھّاں چاہڑ کسے نوں جُمناں چھنڈ کسے نوں تھپنی اے

اندر باہر خوف دوّنی ایس سمے نے دِتّے نیں
بُوہے بُوہے بیٹھی ہوئی اک دو موہی سپنی اے

بچپن مُڑمُڑ چیتے آوندا ائے دَور کوّلیاں اَڑیاں دا
مَنجّی پیّی پے دَونی ہووے بالاں رسّی ٹپنی اے

حال اوئے پاہریا

پنڈ وچ پنچایت لگی ہوئی اے تے پہلاں دولتے بولدی اے

دولتے:

اَج میں ایہہ پُچھناں ایں میرے وچ چوہدری جی کیہڑی بُرائی اے
کیہڑی سَنّھ ماری اے، کیہڑا کوٹھا پٹیا اے، کیہڑی کندھ ڈھائی اے
گھر گھری ویریاں لا لُوتیاں، اگّاں بھڑکائیاں نیں
مَناں مُونہیں تہمتاں، دلاں وچ مِتھیاں تے میرے مَتّھے لائیاں نیں
رِنگی جنّی گل اُتوں، حال اوئے پاہریا، حال اوئے پاہریا
سارا جگ جاندا اے برکتے دے مُنڈے جیہڑا کل چن چاہڑیا

پنچائت

ماں کدوں گھٹ سی ایہہ پھتیاّ اودوں وی دھاے نرا ای فسادلے
سا گ نالوں بھانڈا انتا تے گل مینوں بھلدی نئیں اجے تک یاد اے

ایہہ دا ہریاں سوا ہریاں سُن کے برکتے نوں بڑا ساڑا لگدا اے۔
اوہ وی اُٹھ کے کھلو جاندی اے تے دو لیتے نوں آکھدی اے

برکتے :

بیٹھ اے توں رانیئے، گھر دیاں نوں پٹیئے تے خصماں نوں کھانیئے
پھتے کیہہ گوایا تیرا، او ہنے کیہڑا اُتھریا یار ٹرھ پڑھ جانیئے
لال پیلی ہونی ایں پئی، ایویں سنجو کیرنی ایں، گل تے نکھیڑلے
مُڑ مینوں بولی ماریں، منجی تھلے آپوں وی ڈنگوری پہلاں پھیرلے
لاج نئیں آوندی نینوں نجے جیہا اُٹھ را وی مُنڈا کسے جمنا ئے
ایہو جیہا بھیڑ کا وی ایڈا وی بدید چھو ہر جگ وچوں بھنائے
ایہدے ہتھوں سڑکے ای جاموں تیرے خصمے دا، سر کُھنہ کھولیا
حوالا توں آکے ہیں سبھو کُجھ دساں گی توں جو جو کُفر تولیا

توں تے ایہو آکھنی ایں، پانی وی نہ لبھے جھتے، اوتھے ایہنوں مالیئے

کدھے پت انت چکی، کدھے پت نھبر جایا، دس خاں نی داریئے

داری کجھ کہن لگدی اے تے گاماں اگوں بول پیندا اے

گاماں :

پتہ ایہنوں ہے کوئی نئیں، برکتے نے طعنیاں دی الف لیلہ چھوہی اے

میرے کولوں پچھو تسی، میں دساں چوہدری جی، گل جیہڑی ہوئی اے

پرسوں دی گل اے جی، پیشی ویلے ڈنگراں نوں، پانی شانی ڈاہ کے

امبیاں دے بوٹے تھلے، واری پیا لانداساں ہیں، حقہ شقہ پا کے

باجرے دے اوہلے اوہلے، لبھدی جے چوہدری جی، ادھ جیہڑی تھاں اے

کھوہ جتھے وگدا اے، میلہ جتھے لگدا اے تے پیپلے دی چھاں اے

ایتھے ای میں ڈٹھے سارے، برکتے دا پتا تے فرو جا دارا کھیڈدے

دار و واری سارے ہانی، گولی پلا، گلی ڈنڈا، گجی جارا کھیڈدے

پنڈ دیاں جاتکاں نوں، ہسدیاں ویکھ کے تے میں وی بڑا ہسیا

پتہ نئیں کیہہ ہویا فیر، ایہہ ہسدیاں بھڑ پئے، میں چھیتی نال نسیا

ایہناں نوں چھڈاوندیاں، رولا رپّا پاوندیاں، ہوئی کیہڑی گھٹ اے

نیل میرے متھّے اُتّے، روڑ میرے سر وچ، پٹ اُتّے پھٹ اے

جھوٹھ کاہنوں بولنا ایں میراں، ایہہ گلاں تُسی چنگی طرحاں کچھ لئو

ایہہ ویکھاں کول بیٹھائے میراں بخش اوتھے ای سی ایہنوں پُچھ پُچھ لئو

میراں بخش :

ٹھیک کہندا اے گاماں دی، رب نہ وکھائے کدی، ایہنے جیہڑی سہی اے

سچ پُچھو چوہدری جی، ایس غریب ٹرے نوں، بڑی پنج پئی اے

پھتّے نے حد کیتی، کسے دا نہ دید کیتا، ڈانگو ڈانگی ہو پیا

پہلے سارے ہانیاں دی، رج ایہنے کھمب لاہی مُڑ پچھوں رو پیا

نچّے نوں پھنڈ کے، فروجے نال ٹک کے تے گامے نوں لتاڑیا

نکّے مُنڈے اُٹھ کے تے، ڈانگ جیڈے گھبرو نوں چُک چُک ماریا

میراں بخش اجے بیٹھ ای لگدا اے تے جیرا اپنی جھوٹ دھر دا اے

جیرا تہتھا :

میں وی اکھیں ڈِٹھیائے، جنگ دی ایس اگ تائیں، ن ن ن نچّے پھوکاں ماریاں

اپنی ایہنے ڈ ڈ ڈ ڈنڈ پائی، کسے وی نہ سُنیاں، میں ڈھیر گو گو گو کو کاں ماریاں

بھجیا چھڈاں لئی تے مساں اجے پہنچیا ساں ررررراجیاں دی ماڑی کول
گابئیں مینوں چھڑ ماری ڈِڈِڈِھڈ بھار ڈھے پیا ہیں مُومُومُومُولیاں دی کھاری کول

چوہدری ہوری جیہڑے نوں آکھدے نیں

پڑ پلے پا کجھ، تھتھ تھتھ کہنا ایں، تھتھیا توں رہ جا!
گل جے نہیں آوندی تینوں، مُورکھا توں بہہ جا، مُورکھا توں بہہ جا

چوھدری ہوراں دا فیصلہ

تُہاڈیاں کدورتاں دا، ویراں دا، عداوتاں دا مینوں بڑا اَسّل اے
ہنّبے ویلے جھگڑے تے ہر ویلے جھاب نجھے بڑی بھیڑی گلّ اے
نک ساڈی جان آئی، روزدیاں رٹیاں نے سانوں ڈاہڈا اکیّا سئے
مُنڈیاں تو چڑکے تے تُساں لڑ بھڑکے تے پنڈ بھنڈ سٹیا سئے
لوکی ایہو سمجھدے گوانڈیاں دے پنڈ وچ، جن بھُوت نچدا اے
چھاہ ویلے، بھتّے ویلے، ڈیگری تے تمام ویلے روز جنگ مچدا اے
کدّے تُسی ڈگ پئے او، شرم ای نہیں رہی اُکّا، وڈیاں دی پگ دی
کسر کیہڑی رہی اے کچہریاں تے تھانیاں تے روز بھیڑ لگدی

لبھا کہہ جے دسّو منیوں، پیشیاں پوا کے، وکیلاں وِل جا کے

مال ڈنگر، زمیں بھانڈا، دانہ دُکّا، لیف جُلّا، سبھّے بنھ کے پا کے

پنڈ وِچ سجنو ایہہ نِت دِیاں بھنڈیاں دا گند جیہا گند اے

میرا ایہو فیصلہ اے، برکتے تے دولتے دا، حُقّہ پانی بند اے

تسلّیاں

ڈاہڈے سوہنے وقت اوہناں دا

دم ہو یا سی پُورا

سرگی ویلا

رات جمعے دی

ربّ دیاں رحمتاں برکتاں والا سی رمضان مہینہ

بخشیاں ہویاں

نیکاں پاکاں لوکاں دی قسمت نیں

ایڈ مبارک گھڑیاں

ڈکّے ہوئے ہوا دے بُلّھے

مُدّتاں بعد اُس رائیں جُھلّے

رج کے ربّ دی رحمت وسّی

بدّل آکھے اَجّو اج آں

لا بیٹھا سی جھڑیاں

اپنی خلقت کٹھّی ہوئی

میں کیہہ دسّاں

اپناں فیر جنازہ ہویا

کدی نہ اپناں کنّیں سُنیاں

کدی نہ ڈِٹھّا اکھّیں

لوکی بھجّ بھجّ مونڈھا دیون

اَگے پچھّے

سَچّے کھتّے
ہر کوئی واری لبھّے
دُنیا اُتّوں، اوہناں جیہیاں
نیک کمائیاں
کسے کسے نے کھٹریاں

کرماں والے سن اوہناں نوں
مولا دِتّی
جگہ قبر دی
ڈاہڈی سنگھنی چھانویں
سدا بہار زمیں بُوٹے اوتھے
تے اوہناں دیاں
سوہنیاں شاخاں
جیوں پھُلّاں دیاں لڑیاں

دل دا بوجھ گھٹا نا ہووے
لکھ دلیلاں آنور

بالک جے پرچا نا ہووے
طفل تسلیاں بڑیاں

پٹ سیاپا

سس :

توں جیہڑی وی گل کرنی ایں اوہ ڈاہڈی تتّی کرنی ایں

تینوں بُڈھڑی ماں کیہہ آکھے توں اک دیاں چھتّی کرنی ایں

کیہہ تکیا تے کیہہ تکنا ایں کسے کوُڑی دنیا فانی دا

اک تیرا ہٹھّ زنانی دا مُڑ ایڈا مان جوانی دا

نئیں تینوں خوف بزرگاں دا نئیں تینوں دید بھراواں دی

پا اکھیں سُرمہ شرماں دا سُرخی کُڑیے حیاواں دی

نہ تیرے کنّیں کانٹے نیں نہ تیری باہیں چُوڑے نیں

ترا زیور سُرخی پوڈر اے ترے سارے فیشن کوُڑے نیں

پٹ سیاپا

نُونہہ :

کدی سُرمہ تینوں چُبھدا اے کدی مراسو اہندا لڑدا اے
توں اِنجے ای وڈّھن پینی ایں جویں تیل جوانہہ دا لڑدا اے
رکیہہ سُندے گِندے آکھن گے لکھ لعنت جیہاں خیالاں تے
کدی ٹوکاں ہین کلپّاں تے کدی میریاں کُھتیاں والاں تے
تراچتّا ایڈا پکا اے جویں وَیر وہابی سُنّی دا
ہر ویلے مِہناں بُرقعے دا ہر ویلے جھگڑا چُنیّ دا
ایہہ میرا دھن کلیجہ اے جو میری رمٹّی مِنّی ایں
ہتھ پا کے میرے پلّے نوں توں ساریاں تنداں گنّی ایں

(اپنے چرہ وِچ گواہنڈن وی بنیرے تے آکھلوندی اے تے پچھدی اے نی بھین رکیہہ ہویا ؟ نونہہ سس ول اشارہ کر کے گواہنڈن نوں جواب دیندی اے)

نُونہہ :

مرے نال مُتکا لاندی اے ایہنوں ویہل حدوں وی ملدی اے
ایہہ پیچھّے کُٹّن کہندی اے کیوں آٹا گُنھدی ہِلدی اے

کیوں مینوں ٹوکاں کردی اے ایہہ بڈّھی اجے ایانی اے
ایس اپنی گوڑے پنیاں اے میں اپنی کھیتی پانی اے
کہی جوک اَوَلّی چمڑی اے نہ ڈردی اے نہ مردی اے
نت نویں ڈھنڈورے دیندی اے نت نویں تماشے کردی اے

سس :

کسے مول نہ ڈِٹّھی ہووے گی کوئی ایڈی رَن کپُتّی نی
کیوں سپنی نوں مونہہ لایا اے میں تتّی تتّ بھڑتّی نی
گھر مرے پٹولا آیا سی کہ توپ دا گولا آیا سی
سڑ گئے نصیب نمانی دے جدوں ایس دا ڈولا آیا سی
جد شام میں بابو آوے گا جا خصمے اگّے روے گی
ہن سارا لوک ہساندی اے مڑ روکے سچّی ہووے گی
اوہ ایہدے بھانے لبھے ای اے اک جویں کھڈونا مٹّی دا
کوئی ایس اُجاڑا پایا اے کوئی نخرا اے ماں پیو پٹّی دا

ایس توں بعد نوُنھ نے سسّ سچّی مچّی لڑ پیندیاں نیں۔ سوہرا دُڑدا چھڈاں نہیں آؤندا تے دُوروں اِی دہائیاں دیندا ئے۔

سوھرا :

نی اڑیو نی، نی اڑیو نی، نہ لڑیو نی، نہ لڑیو نی
لَڑ پیّاں جے، لَڑ پیّاں جے، کوئی پھڑیو نی، کوئی پھڑیو نی

اپنے چر وِچ بابو دفتروں آجاندا ئے۔ گھر وچ لگی ہوئی "رونق" ویکھ کے تے اوہنوں اگ لگ جاندی اے تے غصّے وچ آکھدا ئے

بابو :

کیہہ پاپٹ سیاپا پیندا اے نِت خلقت کٹھّی ہوندی اے
کِیہہ بنیاں وسّدے جھُگّے نوں اک پِٹدی اے اک روندی اے
میں تھکّا ٹٹّا گھر آیاں گھر اوہو اِٹ کھڑکّا اے
ایتھے جیہڑا ضدّے چڑھدا اے اوہ اپنی ضد دا پکّا اے
اس نِت دی کھُڑ باکھڑ بی نے کئی سبھناں دی مت ماری اے
جیہڑی پرسوں سی جیہڑی کل وی سی اج اوہو بھنڈی خواری اے

اِس محلّے دے وِچ ڈِٹھّا جے کدی ایس طرحاں پڑ پیندے نیں
ایتھے ہور وی لوکی وسدّے نیں ایتھے ہور وی لوکی رہندے نیں

باپو دے آون نال نونہہ ہور وی شیر ہو گئی اے تے کہندی اے

نُونّہہ :

میں ایس کُپتّی سسّو دے جھگڑے توں ڈاہڈی اکّی آں
نئیں مُڑ دی گل و دھانے توں میں ترلے کر کے تھکّی آں
کوئی چوبھاں کدتک جر دا اے کوئی سُوہاں کدتک سہندا اے
مرا ایتھے ہون گزارا نئیں ایہہ ویہڑا وڈھن پیندا اے
ساہ سُکھ دا ایتھے آؤندا اے کسے وڈّے نوں نہ نِکّے نوں
مَیں ایہہ پئی پیکے جانی آں سانبھ اپنے سُر جن ٹِکّے نوں

وگوچہ

وگوچہ

کِتھّے شرم حیا دی سُرخی، کِتھّے گُت پراندا نی
ہُون نظر نئیں آندا نی

کیہڑی تیز ہوا دا اُبلّھا لے گیا سِروں دوپٹّہ نی
سِر وِچ پے گیا گھٹّہ نی

کس نے کھوہ لئی تیرے کولوں تیری نظر بجیلی نی
نیویں ستے شرمیلی نی

ویلا کُوک رہیا ای کر لے باگے دی رکھوالی نی
جے توں عقلاں والی نی

ویلے دا جو پاس نہ کرسی ویلے نوں پچھتاوے گا
دو نہہ دو نہہ ہتھّیں تاوے گا
"اِک کُڑی دی چیز گواچی بھلکے چیتا آوے گا"

اِک خواب

ڈِٹھی میں اک حُور مرے وَل پَیلاں پاندی آوے
اِک نظر مستانی جس دی لکھ بھُلیکھے پاوے

ایڈی سوہنی چھیل چھبیلی جھاتی پاندے ڈَر دے
بدّل اوہدیاں زُلفاں اَگّے اَکھّن پانی بھر دے

قد اوہدا ربّ اپنی ہتھّیں بُوٹا لایا ہویا
رنگ اوہدا جیوں میدے وِچّ سندور ملایا ہویا

اک خواب

حُسن، جمال تے رُوپ اوہدے دا کوئی نہ حد بنّاں
اُس دیاں نازک ہتھّاں دے وِچ سونے دا اک چھنّاں

اوہ چھنّاں اُس آن کے میرے ہوٹھاں نال لگایا
ہابڑ ہابڑ پِین لگا مَیں ورہیاں دا ترہایا

ٹھنڈا ٹھار پھلُو دا سنگھوں لنگھدا جائے اَگے
دُدھ وراچھاں میریاں وِچّوں سجّے کھبّے وگّے

دُدّھ پھلُو دے چاہڑے مینوں نشے شراباں والے
اپنے چِرہ وِچ ہور وی حُوراں کھلیاں آن دوالے

اوہناں نے کجھ ہور سوغاتاں میرے لئی منگوائیاں
قِسماں قسم مُربّے، میوے، حلوے تے مٹھیائیاں

مُڑیں اپناں وگ تنگ کھا دا اکُڑ نا ڈِھڈ نہ بجّے
پاٹن ہاکا پیٹ ، ندیدی اَکھ مری نہ رَجّے

میری ایہو نیت سی پئی کدی نہ ایتھوں ہلیے
حُوراں آکھن آؤ جی ہُن سیر کرن نوں چلیے

اِک تھاں مینوں شہد دی اوہناں وگدی نہر وکھائی
جیوں جیوں ویکھاں ودھدی جائے اکھیاں دی رُشنائی

کاراں اَتے جہازاں والے بُھل گئے سب جھُوٹے
قوس قزح وچ بہا کے مینوں حُوراں دِتّے ہُوٹے

ہر کوئی مینوں جی جی بولے آکھے راج دُلارا
میرے نال پروہنیاں ورگا اوہناں دا وَرتارا

سرہیوں جیہیاں سوہنیاں ناراں دسّن ہر ہر پاسے
پتلے لک، ہسنتی چُنیاں ہوٹھاں اُپّر ہاسے

بس پُچھپانی حُور وَاڑیو کاہنوں کھڑ کھڑ ہسّو
میری ایڈی خدمت خاطر، وِچلی گل تے دَسّو

آکھن لگیاں بیبا ایڈا پردہ کاہنوں پاناں
جنّت وِچ الیکشن ہونائے ووٹ اسانوں پاناں

قطعہ

اُنھاں ہتھوں گوائیاں اَدّھیاں وی
جنھاں نے پُوریاں دے خواب ویکھے

اوہ طوطے بولنوں وی رہ گئے نیں
جنھاں نے چُوریاں دے خواب ویکھے

تُساں ردّی بنایا عرضیاں نوں
اساں منظوریاں دے خواب ویکھے

اساں گھنگھلاٹ وچ پائیاں مُراداں
اساں مجبوریاں دے خواب ویکھے

تھلاں وِلّوں کوئی آیا تے انوڈ
اساں کستوریاں دے خواب ویکھے

—

پیر فضل گجراتی دی یاد وِچ

چیتے آؤندا ئے تیری غزل دا مست مُعطّر موسم
تیرے باہجھوں دل وِچ ہُسّٹر محفل دے وِچ گُمّاں

تیری طرزِ سخن وِچ رب نے اوہ تاثیراں پائیاں
تیرے مِٹھڑے بول جے سُن لئے مِٹھا ہو جائے تُمّاں

جس پر مینوں توُں اک واری شعر عنایت کیتے
اَج اُس ورقے نوں مَیں پِیرا سو سو واری چُمّاں

خلقت دے وچ ہوندے رہنے خُلق ترے دے چرچے
رہندی دُنیا توڑی رہسن شعر ترے دیاں دُھماں

اَج تے تیری سِک دیاں میرے دل وچ پَین تراٹاں
" اَج راتیں نئیں سُنیاں کدھرے فضلؔ دیاں کُرلاٹاں "

مصنف کی دیگر کتب

- میلہ اکھیاں دا (پنجابی کلام)
(پنجاب رائٹرز گلڈ انعام یافتہ)
- قطعہ کلامی (اُردو قطعات)
- فارسی ادب کے چند گوشے (تحقیقی اور تنقیدی مقالات)
- غنچہ پھر لگا کھلنے (اُردو طنزیہ مزاحیہ کلام)
- ہُن کیہ کریئے؟ (پنجابی کلام)
(ہجرہ ایوارڈ یافتہ)
- تقریب (تعارفی مضامین۔اُردو)
- اِک دریچہ اِک چراغ (سنجیدہ شاعری۔اُردو)
(عجمی ایوارڈ یافتہ)
- شاخِ تبسّم (مزاحیہ شاعری کا سنجیدہ مطالعہ مع انتخاب کلام)
- میلی میلی دُھوپ (اُردو و پنجابی سنجیدہ/مزاحیہ شاعری)
- درپیش (اُردو مزاحیہ قطعات، غزلیات اور منظومات)
- بات سے بات (مضامین)